

INFORMACIJA

AŠTUNTOJI BALTŲ IR SLAVŲ AKCENTOLOGŲ KONFERENCIJA

2012 m. liepos 6–8 d. Novi Sado (Serbija) universiteto Filosofijos fakultete vyko VIII tarptautinė baltų ir slavų kalbų akcentologijos konferencija (*International Workshop on Balto-Slavic Accentology, IWoBA VIII*). Konferencija pradėta universiteto atstovų ir konferencijos organizatorių komiteto vadovo Radmilo Marojevičiaus sveikinimo kalbomis.

Per tris konferencijos dienas mokslininkai iš Rusijos, Serbijos, Kroatijos, Juodkalnijos, Bosnijos ir Hercegovinos, Kosovo, Lietuvos, Danijos, Austrijos, Slovėnijos, Bulgarijos, Rumunijos, Albanijos, Pietų Korėjos perskaitė 34 pranešimus, kuriuose daugiausia buvo nagrinėjamos slavų ar baltų-slavų kalbų akcentologijos ir prozodijos problemos (baltų kalbų kirčiavimui dėmesio skirta kiek mažiau negu ankstesnėse konferencijose). Vienas pranešimas buvo teorinio pobūdžio. Aleksejus Andronovas (Sankt Peterburgas) nurodė sunkumus (pvz., terminijos pasirinkimą), kylančius rengiant prancūzų akcentologo P. Garde'o klasikinio veikalo „L'accent“ vertimą į rusų kalbą. Aptartą P. Garde'o morfonologinės akcentologijos teorijos principai, terminai daugiausia remiantis lietuvių kalbos medžiaga. Jurijus Kleineris (Sankt Peterburgas), taip pat tu-

rėjęs analizuoti kai kuriuos P. Garde'o teorijos aspektus bei knygos vertimą į rusų kalbą, atvykti negalėjo.

Ivairius baltų kalbų ir tarmių akcentologijos ir prozodijos klausimus nagrinėjo keturi pranešėjai iš Lietuvos. Bonifacas Stundžia (Vilnius) supažindino su priesaginių vardažodinių veiksmažodžių kirčiavimu lietuvių kalbos tarmėse. Gausūs tarmių, ypač rytų aukštaičių ir vakarų žemaičių duomenys rodo, kad afiksų *-(i)uo-ti*, *-(i)au-ti*, *-(i)o-ti* ir *-ėti* dominacinis akcentinis pobūdis, akivaizdus bendrinėje kalboje, yra inovacija, tikriausiai atsiradusi po Saussure'o dėsnio. Asta Kazlauskienė (Kaunas) aptarė statistinius dabartinės lietuvių kalbos kirčiavimo dėsningumus. Nagrinėti tokie parametrai kaip kirčiuoto skiemens vieta žodyje, tarpkirtiniai intervalai, ilgųjų ir trumpųjų skiemenų kirčiuotoje ir nekirčiuotoje pozicijoje santykis, akūto ir cirkumflekso santykis bei akcentinio šlijimo tendencijos. Evaldas Švageris (Vilnius) analizavo latvių dialekto Lietuvoje, Akmenės rajone, akustines priegaidžių savybes. Dovilė Tamulaitienė (Vilnius) atkreipė dėmesį į galimus reliktnius lietuvių priesaginių hidronimų akcentuacijos atvejus.

Du pranešimai skirti baltų-slavų (ir indoeuropiečių apskritai) istorinės akcentologijos problematikai. Vienas žymiausių rusų akcentologų Vladimiras Dybo (Maskva) aptarė baltų ir slavų

(daugiausiai susitelkta ties pastarosiomis kalbomis), senovės graikų, senovės indų kalbų bei kt. ide. kalbų akcentinių sistemų skirtumus. Atkreiptas dėmesys, kad akcentinių sistemų skirtumai kelia problemų rekonstruojant indoeuropiečių prokalbės prozodinę sistemą. Jensas E. Rasmussenas (Kopenhaga), atsakydamas į profesoriaus Frederiko Kortlandto (Leidenas) kritiką, nurodė savo teiginių apie baltų-slavų kalbų priegaidžių kilmę argumentus.

Konferencijoje daugiausiai dėmesio susilaukė įvairių slavų kalbų ir tarmių akcentuacijos, prozodijos ir kt. klausimai, nagrinėti dvidešimt trijuose pranešimuose. Iš jų dvylika skirta serbų kalbos dialektų ir šaltinių akcentologijai: kalbėta apie štokavų tarmės kylančiosios priegaidės kilmę (Michailo Ščepanovičius, Belgradas), šnekamosios kalbos intonacijos įtaką dabartinės štokavų tarmės kirčio realizacijai (Dejanas Sredojevičius, Novi Sadas), serbų dialektų prozodiją, akcentuaciją Rumunijoje (Žarko Bošnjakovičius, Novi Sadas, Michajas Radanas, Temešvaras), įvairių Serbijos sričių ir paribio tarmes, jų akcentuaciją (Marinko Božovič, Belgradas, Gordana Dragin, Novi Sadas, Midhatas Ridjanovičius, Sarajevas, Miodragas Jovanovičius, Nikšičius), Kosovo sričių dialektinius tekstus ir jų kirtį (Golubas Jašovičius, Kosovo Mitrovica), vieno serbų XIX a. poeto eilėraščio prozodiją, intonaciją, metriką ir ritmiką (Radmilo Marojevičius, Belgradas), XIX a. tekstų akcentuaciją (Dragana Novakov, Belgradas), kirtį ir jo tarminius bruožus XVI a. me-

dicinos kodekse (Nadežda Jovič, Nišas).

Kroatų kalbos, jos tarmių, šaltinių akcentuacijos, prozodijos klausimai nagrinėti septyniuose pranešimuose. Mate Kapovičius (Zagrebas) supažindino su naujomis idėjomis apie štokavų, čakavų, kaikavų tarmių istorinę akcentuaciją. Dijana Čurković (Zagrebas) kalbėjo apie bendrinės kalbos kirčiavimo skirtumus didžiuosiuose kroatų miestuose. Davidas Mandičius (Pula) pristatė pietvakarių Istrijos dialekto akcentines sistemas. Kalbėta apie kelių tarmių kirčio vietą ir skolinius (Ivana Poldrugo, Barbara Buršić-Giudici, Pula). Analizuota akcentinė-metrinė kroatų dainos, išverstos iš s. čekų kalbos, sistema (Siniša Habinajecas, Zagrebas), Istrijos srities koine (Goranas Filipi, Koperis).

Heineris Eichneris (Viena) supažindino su nauju požiūriu į metatoniją ir jos kilmę slavų kalbų veiksmažodžių formose. Aleksandra Ter-Avanesova (Maskva) aptarė neišvestinių vyriškosios giminės žodžių kirčiavimą vakarų rusų tarmėse. Taip pat aptartas vardažodinio kamieno kirčio vietos vaidmuo bulgarų deminutyvų daryboje (Lilija Ilijeva, Blagojevgradas), aiškinti kai kurie slavų kalbų klasifikacijos niuansai (Lili Laškova, Sofija).

Keli pranešimai buvo nesusiję su slavų ir baltų kalbų akcentologija. Dviejuose pranešimuose nagrinėtas albanų kalbos kirtis: istorinius jo bruožus aptarė Kolecas Topalli (Tirana), o akustines savybes – Aljula Jubani (Tirana). Michailas Oslonas (Maskva) supažindino su čigonų kalbos kirčiavimu. Vanja Sta-

nišičius (Seulas) kalbėjo apie indoeuropiečių vokalizmo sistemos eurazišką pobūdį.

Konferencijos dalyviai ne tik skaitė pranešimus, intensyviai diskutavo, tačiau galėjo susipažinti ir su Novi Sadu, pasi-

gėrėti prie universiteto tekančio Dunojaus ir apylinkių vaizdais. Buvo progos aplankyti ir Serbijos sostinę Belgradą.

Dovilė TAMULAITIENĖ

[dovile.kriugiskyte@flf.stud.vu.lt]

PROFESORIAUS ALEKSO GIRDENIO ATMINIMO KONFERENCIJA

„Mes turime gyventi ir dirbti taip, kad ir mūsų duonos darbas, ir laisvalaikio hobis būtų mokslas ir tik mokslas, kad didžiausią mūsų kasdieninių rūpesčių dalį sudarytų ne buitiniai, o moksliniai rūpesčiai“.

A. Girdenis

2012 m. spalio 18–20 d. Vilniaus universiteto Filologijos fakultete įvyko profesoriui Aleksui Girdeniui paminėti skirta konferencija. Į ją atvyko gausus fonologų ir akcentologų būrys iš Lietuvos, Latvijos ir Rusijos – daugumą mokslininkų galima vadinti Profesoriaus mokiniais, jo išugdytos Lietuvos fonologijos mokyklos atstovais. Per tris dienas perskaityta 30 pranešimų: gilintasi į fonologijos ir dialektologijos problemas, supažindinta su naujausiais lietuvių ir latvių kalbų eksperimentinės fonetikos tyrimais, spręsti diachroninės ir sinchroninės akcentologijos klausimai.

Plenarinis posėdis spalio 18 dieną pradėtas tylos minute pagerbiant prieš metus išėjusį Mokytoją. Po to į konferencijos dalyvius kreipėsi Filologijos fakulteto dekanas doc. Antanas Sme-

tona, Baltistikos katedros vedėjas doc. Jurgis Pakerys ir prof. Birutė Jasiūnaitė.

Plenariniame posėdyje pranešimus perskaitė šeši mokslininkai. Zigmąs Zinkevičius (Lietuvių kalbos institutas) svarstė kuršių kalbos poveikį žemaičių tarmei, prisiminė mokslines diskusijas su A. Girdeniu, drauge nuveiktus darbus. „Nors mudviejų požiūriai gana dažnai nesutapdavo, abu buvome tolerantiški vienas kito nuomonei“, – prisiminė pranešėjas. Profesorių jis apibūdino kaip savikritišką asmenybę, gebančią, atsiradus argumentų, pakeisti mokslinius įsitikinimus. Kituose posėdžio pranešimuose dėmesys sutelktas į dialektologijos, akcentologijos ir eksperimentinės fonetikos problemas. Lidija Leikuma (Latvijos universitetas) apibūdino dabartinę latgalių tarmės situaciją, aptarė latgalių rašybos principus ir palygino juos su pritaikytais žemaičių tarmei, pristatė latgalių tarme išleistus leidinius. Antanas Pakerys (Lietuvos edukologijos universitetas) analizavo dvikamienių moterų vardų kirčiavimo polinkius realioje vartosenoje. Nors žodynai tokius vardus kaip *Gintautė*, *Alvydė* siūlo kirčiuoti kaip atitinkamus vyrų vardus – pastoviai, jie dažniau kirčiuojami pagal antrąją kirčiuotę. Pranešėjas nurodė galimas tokio